

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA
THE AUDIOVISUAL COUNCIL OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012, Chișinău, str. V. Pârcălab nr. 46, Tel.: (+37322) 277551, fax: (+37322) 277471,
e-mail: office@consiliuaudiovizual.md, <https://consiliuaudiovizual.md>

APROBAT
Decizia Consiliului Audiovizualului
nr. 265 din 23 octombrie 2024

RAPORT

**cu privire la respectarea legislației electorale privind zilele de 19 și 20
octombrie 2024, atunci când agitația electorală este interzisă**

Potrivit art. 70 alin. (3) și (12) din Codul electoral nr. 325/2022: „Indiferent de tipul scrutinului, campania electorală începe la data înregistrării concurentului electoral, dar nu mai devreme de 30 de zile înainte de ziua votării, și se încheie la data anulării înregistrării concurentului electoral sau în ziua de vineri înainte de ziua votării [...]”; „Agitația electorală se admite doar până în ziua de vineri înainte de ziua votării”.

Art. 1 din Codul electoral nr. 325/2022: „Agitația electorală – apeluri, declarații, precum și acțiunii de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali sau pentru una dintre opțiunile la referendum”.

Art. 90 alin. (16)) din Codul electoral nr. 325/2022: „... În termen de 3 zile după ziua votării (până în ziua de miercuri), Consiliul Audiovizualului prezintă public un raport de monitorizare a zilelor de sâmbătă și duminică, când agitația electorală este interzisă. Rapoartele de monitorizare, precum și raportul de bilanț se plasează pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului cel târziu a doua zi după prezentarea publică”.

Pct. 118 al Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1137/2023: „Agitația electorală prin intermediul instituțiilor mass-media este admisă doar până în ziua de vineri înainte de ziua votării”.

Prin Decizia nr. 234 din 20 septembrie 2024, Consiliul Audiovizualului (în continuare – CA) a dispus inițierea unui control privind respectarea de către serviciile media audiovizuale de televiziune, care au declarat că vor reflecta alegerile, a propriei declarații privind politica editorială pentru alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, a art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 (în continuare – Codul electoral) și a Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1137/2023.

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. a) din CSMA, ale art. 90 alin. (15) și (16) din Codul electoral nr. 325/2022, CA a efectuat controlul serviciilor media audiovizuale de televiziune „Moldova 1”, „TV-Găgăuzia”, „Pro TV Chișinău”, „Canal Regional”, „ATV”, „Exclusiv TV”, „Jurnal TV”, „TVC 21”, „TV8”, „TVR Moldova”, „Cinema 1”, „N4”, „SOR TV”, „Drochia TV”, „Media TV”, „Axial TV”, „TV Elita”, „Studio L” și „R Live TV”, la capitolul respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 și ale Regulamentului CEC, în baza înregistrărilor captate de la un operator IPTV (Moldtelecom) stocate pe serverul CA.

În cadrul ședinței publice din data de 04 octombrie 2024, CA au luat act de Notificarea cu privire la renunțarea la reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 a furnizorului de servicii media „HONESTAS” SRL, fondator al serviciului media audiovizual „Axial TV”.

Perioada supusă controlului: zilele de sâmbătă și duminică, 19-20 octombrie 2024.

1. „Moldova 1”

Rezultatele controlului au atestat că serviciul public media audiovizual de televiziune „Moldova 1” a difuzat, pe 20.10.2024, ora 10:00, un program în care a prezentat profilul celor 11 concurenți electorali conform buletinului de vot, prin prisma profesiei, funcțiilor pe care le-au deținut, afilierii și carierei politice, activității publice, implicării în diferite controverse, precum și sloganului de campanie.

Informațiile și expunerile consemnate constituie agitație electorală.

2. „TV-Găgăuzia”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului public regional media audiovizual de televiziune „TV-Găgăuzia” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

3. „PRO TV Chișinău”

Rezultatele controlului pentru zilele de sâmbătă și duminică au atestat că serviciul media audiovizual de televiziune „PRO TV Chișinău” din 19.10.2024, în cadrul programului de știri și actualități „Știrile PRO TV” (România) de la ora 19:19:52, a difuzat un subiect despre alegerile din țara noastră din 20.10.2024. Reporterul menționează: *„Potrivit sondajelor proeuropene, Maia Sandu este în frunte, la mare distanță de următorul clasat, candidatul socialiștilor Alexandr Stoianoglo”*. Corespondentul de la Sky News spune: *„Și spun că un vot „DA” la referendum înseamnă o distanțare de Kremlin”*. În continuare, vorbește fostul ministru de Externe, Nicu Popescu: *„În momentul în care dai cu piciorul în șansa care ți se oferă în Europa, intri în izolare internațională”*. Reporterul continuă cu următoarea declarație: *„Partidul Socialiștilor, condus de Igor Dodon, a catalogat referendumul drept o stratagemă menită să impulsioneze campania pentru prezidențiale a Maiei Sandu și a chemat la boicotarea acestuia”*.

Știrea fost difuzată, în reluare, la 20.10.2024, ora 07:19:02, 07:53:21 și 08:31:28.

Totodată, pe 20.10.2024, în cadrul programului de știri și actualități „Știrile PRO TV” (România), ora 19:01:13, a fost difuzat un alt subiect despre alegerile din țara noastră, cu următoarele afirmații ale reporterului: *„Maia Sandu este, în mod categoric, favorită să câștige al doilea mandat prezidențial, posibil chiar din primul tur. De asemenea, sondajele sugerează că majoritatea moldovenilor susțin integrarea europeană, însă validarea referendumului este mai puțin sigură, fiind nevoie prezența la urne a 1/3 din cei înscriși pe liste”*. Ulterior au fost intervievați alegătorii: *„Am votat pentru integrarea în UE și Maia Sandu”*; *„Să schimbăm direcția RM spre UE, să se detașeze de sfera rusească”*.

Informațiile și expunerile consemnate constituie agitație electorală.

4. „Canal Regional”

Rezultatele controlului pentru zilele de sâmbătă și duminică au atestat că serviciul media audiovizual de televiziune „Canal Regional” în data de 19 și 20.10.2024, ora 11:41:53 și 11:36:56, a difuzat publicitate electorală pentru Partidul Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa (ALDE), în care formațiunea îndeamnă cetățenii să voteze cu opțiunea „DA” la referendum. Publicitatea electorală este interzisă în zilele de sâmbătă și duminică dinaintea alegerilor, deoarece poate influența decizia alegătorului.

5. „ATV”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „ATV” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

6. „Exclusiv TV”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „Exclusiv TV” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au

scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

7. „Jurnal TV”

Rezultatele controlului pentru zilele de sâmbătă și duminică au atestat că serviciul media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, pe data de 20 octombrie 2024, a difuzat programul de știri și actualități „Jurnalul orei 15:00”, la ora 15:00, în cadrul căruia a fost difuzat un subiect cu genericul „Își doresc un viitor mai bun”, unde mai mulți cetățeni și-au exprimat deschis opinia la vot, la ieșirea din secțiile de votare:

Cetățean de rând (I): „Am votat pentru „Da” în Uniunea Europeană și am votat pentru un președinte care să ne ducă în Uniunea Europeană. Să avem pace, să avem sănătate, să avem bunăstare” (15:04:27);

Cetățean de rând (II): „Pentru Moldova mai bună, pentru Europa” (15:04:40);

Cetățean de rând (III): „Pentru Europa, fără doar și poate. Alte cuvinte nu am. Doar Europa! Cu asta am spus tot” (15:04:56);

Cetățean de rând (IV): „Am votat, în primul rând, pentru un viitor mai bun. Am votat pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană, pentru că credem că aceasta este singura opțiune viabilă pentru țara noastră” (15:05:14);

Cetățean de rând (V): „Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană” (15:05:30);

Cetățean de rând (VI): „Pentru folos, spre Vest. Acolo e calea noastră, suntem europeni, acolo vom ajunge și încolo mergem” (15:05:36);

Cetățean de rând (VII): „Pentru democrație, pentru libertate, pentru Uniunea Europeană” (15:05:55).

În cadrul subiectului „Alegătorii din stânga Nistrului votează”, la ieșirea din secțiile de vot s-au făcut următoarele afirmații:

Cetățean de rând (VIII): „Aștept totul să fie cât mai bine. Ca să aderăm la Uniunea Europeană, ca toți oamenii normali” (15:18:46);

Cetățean de rând (IX): „Numai să câștigăm. Europa înainte!” (15:20:10).

- În programul de știri „Новости” de la ora 17:00 au fost difuzate, în repetare, toate mesajele alegătorilor din programul de la ora 15:00 și vociferate în limba rusă.

- În cadrul programului informativ-analitic „Alegeri 2024”, dedicat alegerilor prezidențiale și referendumului, difuzat la ora 17:30, au fost invitați Valeriu Pașa – președintele comunității „WatchDog”, Vlad Kulminski – expert și analist politic, Vasile Cantarji – sociolog „CBS-AXA”, Vasile Saharneau – jurnalist, și expertul Ion Tăbîrță. Programul este moderat de jurnalistul Alexandru Cozer.

Pe parcursul programului au fost puse în discuție mai multe subiecte cu privire la desfășurarea procesului electoral, inclusiv despre eventuala corupere a alegătorilor. Moderatorul programului a făcut următoarele precizări:

Moderatorul: „Poate riscăm niște sancțiuni, dar sunt 48 de ore de când a apărut informația în rețeaua lui Șor că ar trebui de votat Stoianoglo și, deocamdată, Stoianoglo n-a venit cu nicio reacție” (18:27:28); „Sperăm că procurorii vor fi mai fermi decât candidatul la funcția de președinte, care a fost procuror-general, și spunea că el știe că erau bani în „sacoșă”, dar n-are cum să demonstreze” (18:35:34).

Vlad Kulminski: „Dar acum candidează din partea forțelor care au luat aceste „sacoșe” cu bani” (18:35:46).

Moderatorul: „Și, apropo, tot cetățeanul în cauză, cu trei ani în urmă, în Parlament, spunea că Șor este liderul unui grup criminal organizat și acum îi acuză pe toți cei care spun că Șor este liderul unui grup criminal organizat” (18:35:55).

- În programul de știri „Jurnalul orei 19:00” de la ora 19:00 au fost difuzate, în repetare, toate mesajele alegătorilor din programul de la ora 15:00, precum și completate cu altele:

Reportera: „Susțineți parcursul european?” (19:21:40).

Cetățean de rând: „Nu! Niciodată nu am avut încredere în europeni și nici acum nu cred în ei” (19:21:42).

- În cadrul programului informativ-analitic „Alegeri 2024”, dedicat alegerilor prezidențiale și referendumului, difuzat la ora 20:00, au fost invitați Sorin Ioniță – președinte „Expert-Forum” din România, și Iulian Groza – director executiv al „Institutului pentru Inițiative Strategice”. Programul a fost moderat de jurnalistul Dumitru Mișin. Discuțiile s-au axat pe impactul referendumului republican din 20 octombrie asupra societății din Republica Moldova, în cadrul cărora s-au făcut următoarele afirmații:

Iulian Groza: „Este clar că noi suntem europeni, este clar că viitorul nostru este în UE și vreau ca acest vot să fie cât mai puternic din partea oamenilor, pentru ca politicienii de mai departe să ia în vedere acest obiectiv” (20:09:44).

- În programul de știri „Новости” de la ora 20:43 au fost difuzate, în repetare, toate mesajele alegătorilor din programul de la ora 15:00 și vociferate în limba rusă.

Informațiile și expunerile consemnate constituie agitație electorală.

8. „TVC 21”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „TVC 21” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

9. „TV 8”

Rezultatele controlului pentru zilele de sâmbătă și duminică au atestat că serviciul media audiovizual de televiziune „TV8”, pe 20.10.2024, a transmis live, în intervalul 07:00-21:00, întregul proces de votare, cu invitați în platou. În cadrul intervențiilor, aceștia au lansat diferite declarații, printre care: „Va fi un vot indirect pentru unire, pentru Vest, unde este și România, alături de UE, împreună cu UE și SUA” (12:45:15); „Găgăuzii vor participa ca să ne dea prezența la vot, iar șefilor lor de la Moscova le vor da votul „NU”” (12:58:43); „Argumentul că vreau o Moldova puternică și prosperă nu poate fi decât prin reunificarea cu România. Chem clasa politică românească și clasa politică de pe malul drept al Prutului să se gândească” (13:14:51); „Ce m-a durut cel mai mult în această campanie, nu m-a durut criticile prorusești, fiindcă sunt clare, noi am cerut și scoaterea socialiștilor în afara legii și a comuniștilor, că au fost înregistrați...” (13:18:29); „Consider că cetățenii Republicii Moldova nu sunt obișnuiți să răspundă îndemnelor de boicot și indemnului din partea partidelor prorusești ca să voteze „NU” sau să strice buletinul, sau să boicoteze, al treilea indemn nu este prea valabil...” (13:50:43); „Eu m-am uitat la mobilizarea cu patru ani în urmă, pentru că contează, a fost un vot determinat pentru M. Sandu” (14:37:42). La aceste afirmații lansate de invitați, moderatoarea a încercat să intervină, pentru a le atrage atenția că este interzisă orice fel de agitație electorală.

Transmisiunea live a continuat, fiind moderată de Mariana Rață și Anatolie Golea. A fost difuzată intervenția unui cetățean din Transnistria, care a mers să-și exercite dreptul la vot: „Eu toată vremea o votez pe M. Sandu și dacă vor ști aceia de acolo, mă vor împușca” (17:48:04).

Urmează intervențiile invitaților: „Trebuie să ne gândim la faptul că acești 10 la sută de oameni care au restituit buletinele, probabil au ascultat de indemnul de a boicota aceste alegeri, deci este oarecum un vot împotriva, aceștia sunt alegătorii socialiștilor, alegătorii lui I. Chicu, mai sunt formațiuni care au boicotat”. Declarația a fost completată cu intervenția moderatorului Anatolie Golea: „Formațiuni europene, ați uitat să ziceți” (18:20:12); „Am votat la referendum, dar nici eu nu am înțeles, am stat și am citit totul foarte clar pentru ce votez, pentru că PAS spunea că pentru integrarea europeană, în realitate nu era pentru integrarea europeană și toate consecințele asupra suveranității încă nu sunt clare” (18:22:28); „A. Stoianoglo, înainte de alegeri, a spus că este proeuropean și este cetățean al UE, dar iată din anumite circumstanțe”. Declarație

completată de moderatorul Anatolie Golea: „Dar astăzi a spus că nu a luat buletinul pentru referendum” (20:15:20); „În 2002, PCRM a modificat articolele 17, 18 și 19, prin care a acceptat dubla cetățenie. Apropo îl felicit pe A. Stoianoglo, este opera Partidului Comuniștilor privind modificarea Constituției în decembrie 2002” (20:30:36).

La finalul programului audiovizual s-a relatat despre faptul că reportera „TV8” a mers la staff-ul electoral al lui R. Usatîi, care nu a dorit să vorbească cu jurnaliștii. Din platou, moderatorul Anatolie Golea a susținut: „Este un semnal prost pentru R. Usatîi, pentru că eu nu am văzut să obțină succes politicianii care se ceartă cu presa și ei știu acest lucru foarte bine, vedem ce se va întâmpla mai departe” (20:51:22).

Totodată, serviciul media audiovizual de televiziune „TV8” a transmis declarațiile candidaților electorali de la secțiile de votare. Intervievat, A. Stoianoglo a declarat: „Nu am participat la alegerile legate cu referendumul, eu nu susțin poziția actualiei guvernări, care nu este legată cu UE, dar este un referendum pentru modificarea Constituției” (09:16:10).

De asemenea, în cadrul transmisiunii live (07:12:21) și în cadrul programelor de știri și actualități (12:19:24, 15:21:30 și 19:40:39), toți concurenții electorali au fost numiți și despre fiecare s-a spus ce funcții au ocupat anterior.

În cadrul programelor de știri și actualități (17:14:44 și 19:24:29), reporterul „TV8”, aflat în UTA Găgăuzia, a declarat: „Găgăuzii sunt chemați la vot să-și voteze președintele și este pentru prima dată când pot vota pe unii din Găgăuzia, chiar doi, pentru că I. Vlah și A. Stoianoglo sunt doi dintre candidații de etnie găgăuză din aceste alegeri prezidențiale”. Informațiile și expunerile consemnate constituie agitație electorală.

10. „TVR Moldova”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „TVR Moldova” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

11. „Cinema 1”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „Cinema 1” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

12. „N 4”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „N4” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

13. „SOR-TV”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „SOR-TV” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

14. „Drochia TV”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „Drochia TV” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

15. „Media TV”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „Media TV” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

16. „TV Elita”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „TV Elita” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

17. „Studio-L”

Rezultatele controlului nu au atestat în emisia serviciului media audiovizual de televiziune „Studio-L” prezența de apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali, sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

18. „R Live TV”

În ziua scrutinului, serviciul media audiovizual de televiziune „R Live TV” a difuzat, în direct, mesajele concurenților electorali la ieșirea din secțiile de votare.

Alexandr Stoianoglo, răspunzând întrebărilor jurnaliștilor, a menționat: „[...] nu am luat al doilea buletin, nu am participat la alegerile privind desfășurarea referendumului, nu susțin poziția actualii guvernări, care a venit cu această idee lipsită de bază legală, care, de fapt, nu este legată la propriu de Uniunea Europeană, ci este un referendum pentru modificarea Constituției. În același timp, eu sunt adeptul aspirațiilor proeuropene” (09:15:49; 11:45:00; 12:38:20).

Și concurența electorală Natalia Morari s-a expus antireferendum: „Am luat un singur buletin. Eu mi-am expus opțiunea încă înainte de alegri, nu vreau să particip în euroimitare, pentru că mie îmi pare că organizarea referendumului în aceeași zi cu alegerile prezidențiale este o încălcare flagrantă a principiilor europene” (11:19:50).

La ora 14:00:40, „R Live TV” a difuzat, în direct, programul „Ediție specială”, moderat de Valentina Ursu, în cadrul căruia au fost abordate subiecte privind modul de desfășurare a alegerilor, dar și cel al importanței aderării la Uniunea Europeană. Invitații programului au fost președinta Asociației „50/50”, Ecaterina Mardarovici; analistul politic Igor Boțan; fostul judecător la CC, Nicolae Osmochescu, cărora, mai târziu, li s-a alăturat analistul politic Sorin Ioniță.

În cadrul programului, invitata Ecaterina Mardarovici a menționat următoarele: (15:13:15): „[...] țările fondatoare și membre ale Uniunii Europene au acum un exemplu foarte grav, ceea ce face Rusia în Ucraina și toată situația la nivel global, că împreună putem fi în securitate, și alimentară, și securitatea propriu zisă militară, dacă vreți și multe alte beneficii, așa că poveștile care le folosesc cei care sunt împotriva UE nu au decât să le lase pentru ei. Chiar cred că referendumul de azi va da un rezultat pozitiv – DA, pentru integrarea în Uniunii Europene [...]” (15:25:52); „Securitatea pe teritoriul Republicii Moldova astăzi poate fi asigurată doar dacă devenim membri ai Uniunii Europene”.

Informațiile și expunerile consemnate constituie agitație electorală.